□□□□□□□ □□□□□□ □□□□□□□□ □□□□□□

□□□□□□ □□□□□ □□□□ □□

ፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት

FEDERAL SUPREME COURT

የሰበር መ/ቁ 238246

መጋቢት 27 ቀን 2015 ዓ.ም

ዳኞች፡ አበባ እምቢአለ

ብርሃኑ አመነው

በእውቀት በላይ

ቀነዓ ቂጣታ

ኑረዲን ከድር

አመልካች፡ ወጋገን ባንክ አክሲን ማህበር

ተጠሪ፡ አቶ መንግስቱ ካሳ ሀይሉ

ከመ/ቁ/ 240987 ጋር ተጣምሮ ተመርምሮ የሚከተለው ፍርድ ተሰጥቷል፡፡

ፍርድ

መዝገቡ ለዚህ ችሎት የቀረበው አመልካች የወሰደዉ የስራ ስንብት እርምጃ ህገወጥ ነዉ በማለት ተጠሪ ከዝዉዉሩ በፊት ወደ ነበረበት ስራ ቦታ እንዲመለስ የፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት የሰጠውን ፍርድ የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት በማሻሻል በሰጠዉ ዉሳኔ ላይ መሰረታዊ የህግ ስህተት አለበት በማለት ግራቀኙ ባቀረቡት አቤቱታ መነሻ ነው፡፡

የጉዳዩ አመጣጥ በአጭሩ ሲታይ በስር ፍ/ቤት ከሳሽ ተጠሪ ሲሆን አመልካች ተከሳሽ በመሆን ተከራክረዋል፡፡ ተጠሪ በቀን 11/08/2014 ዓ.ም በተፃፈ አቤቱታ ባቀረቡት ክስ ከግንቦት 13 ቀን 2001 ዓ.ም ጀምሮ በአመልካች ድርጅት ውስጥ ተቀጥሬ በወር ብር 10,155 (አስር ሺህ አንድ መቶ ሃምሳ አምስት) እየተከፈለኝ ስራዬን በመስራት ላይ እያለሁ ከመጋቢት 1 ቀን 2014 ዓ.ም ጀምሮ ደሴ ከተማ ተዛውሬ እንድሰራ የተደረገ ሲሆን ወደ ደሴ ተዛውሬ መስራት የማልችልበትን ምክንያት እያቀረብኩ እያለ በስራ ገበታህ ላይ አልተገኘህም በማለት ከህግ ውጭ የስራ ውሌ የተቋረጠ በመሆኑ ወደ ስራዬ እንዲመልሰኝ ወደ ስራዬ የማይመልሰኝ ከሆነ ከህገ ወጥ የስራ ስንብት ጋር ተያይዞ ሊከፈለኝ የሚገቡ ክፍያዎች እንዲከፈለኝና የስራ ልምድ ምስክር ወረቀት እንዲሰጠኝ በማለት ዳኝነት ጠይቀዋል፡፡

አመልካች ለቀረበበት ክስ በቀን 08/09/2014 ዓ.ም ባቀረበው መልስ ተጠሪ ከብራና ቅርንጫፍ ወደ ደሴ ቅርንጫፍ ተዛውረው ሪፖርት እንዲያደርጉና ስራቸውን እንዲጀምሩ ከተደረገ በኋላ ተጠሪ ወደ ተዛወሩበት ደሴ ቅርንጫፍ ከመጋቢት 02 ቀን 2014 ዓ.ም ጀምሮ ሪፖርት ሳያደርጉ ያለ ፍቃድ ስራ ገበታቸው ላይ ለአምስት ተከታታይ የስራ ቀናት ባለመገኘታቸው ምክንያት ለቀሩበት በቂ ማስረጃ ለቅርንጫፉ ሪፖርት እንዲያደርጉ የተገለፀላቸው ቢሆንም ማስረጃ ባለማቅረባቸው እና በውል አንቀጽ 6.2 መሰረት ባንኩ በማንኛውም የባንኩ ቅርንጫፍ አዛውሮ ማሰራት የሚችል መሆኑን የተመለከተ ስለሆነ ተጠሪ ያቀረቡት ክስ ተገቢነት የሌለውና በማስረጃ ያልተደገፈ በመሆኑ ውድቅ እንዲደረግልን፤የስራ ውሉ የተቋረጠው በህጋዊ መንገድ አይደለም የሚባል ከሆነ በመካከላችን ሊኖር የሚገባውን ከፍተኛ መተማመን የሚያሻክር ሁኔታ በመኖሩ ተጠሪ ወደ ስራ ሊመለሱ አይገባም ይባልልን፤ተጠሪ የተሰናበቱት ያለማስጠንቀቂያ የስራ ውል በሚያቋርጥ ተግባር ስለሆነ ያቀረቡት የካሳ ጥያቄ ውድቅ ይደረግልን፤ክፍያ ለዘገየበት ያቀረቡት ጥያቄ ተገቢነት የለውም፤ተጠሪ ያላቸው የዓመት ዕረፍት 43 ቀን ሳይሆን 37 ቀን በመሆኑ ይህም የዓመት ዕረፍት ከሁለት ዓመት በላይ ያለው በገንዘብ ሊተካ አይችልም፤ተጠሪ የጠየቁት የአገልግሎት ክፍያ በህጉ አግባብ የተሰናበቱ በመሆናቸው ሊከፈላቸው አይገባም፤ተጠሪ ከአመልካች ድርጅት የወሰዱት 283,477.74 (ሁለት መቶ ሰማኒያ ሶስት ሺህ አራት መቶ ሰባ ሰባት ከ74/100) እዳ ያለባቸው በመሆኑ በውሉ መቋረጥ ምክንያት አመልካች ሊከፍላቸው የሚገባው ማንኛውም ክፍያ ቢኖር እንኳን በብድር ውሉ መሰረት ማቻቻያ ከሚሆን በስተቀር ለተጠሪ የሚከፈል ነገር የለም በመሆኑም ተጠሪ ያቀረቡት ክስ ውድቅ እንዲይሁን በማለት መከራከሩን መዝገቡ ያሣያል፡፡

የፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት የግራቀኙን ክርክር እና ማስረጃ ሰምቶና አመዛዝኖ የተጠሪ ባለቤት በወሊድ ምክንያት ከነህፃን ልጅ በመሞቷ አመልካች የህክምና ስህተት ተፈጽሟል በማለት ለአዲስ አበባ ፖሊስ አመልክቶ የወንጀል ክስ ክትትል ላይ መሆኑን፤የአመልካች ባለቤት በመሞቷ እናት የሌላቸውን ልጆች የሚያሳድጉ በመሆናቸውና ዝውውሩ የተደረገው መደበኛ ትምህርት በሚሰጥበት ጊዜ በመሆኑ የተጠሪ ልጆች ትምህርታቸውን ለማቋረጥ የሚገደዱ በመሆናቸው አመልካች አዛውሮ የማሰራት አስተዳደራዊ መብት ስላለው ብቻ ነባራዊ ሁኔታዎችን ከግምት ውስጥ ሳያስገባ ተጠሪን ከአዲስ አበባ ወደ ደሴ ቅርንጫፍ ማዛወሩ አግባብ አይደለም፡፡ተጠሪ የዝውውር ደብዳቤ ደርሷቸው ተቃውሞ እያቀረቡ በአንድ ቀን ከአዲስ አበባ ደሴ ቅርንጫፍ ለመገኘት የሚያስችላቸው ሁኔታ በሌለበት ሪፖርት አላደረጉም በተከታታይ ለአምስት ቀን ከስራ ገበታ ቀርተዋል በማለት ማሰናበቱ ህገወጥ የስራ ስንብት በመሆኑ ለተጠሪ የስድስት ወር ደመወዝ ብር 60,930 (ስልሳ ሺህ ዘጠኝ መቶ ሰላሳ) በመክፈል ወደ ስራ ገበታቸው አዲስ አበባ ብራና ቅርንጫፍ እንዲመልስና ወጪና ኪሳራ ብር 1,500 (አንድ ሺህ አምስት መቶ) እንዲከፈላቸው በማለት ውሳኔ ሰጥቷል፡፡አመልካች በዚህ ዉሳኔ ቅር ተሰኝቶ ይግባኙን ለፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት ያቀረበ ሲሆን ይግባኝ ሰሚ ችሎት የግራቀኙን ክርክር ሰምቶ ስንብቱ ህገወጥ ነዉ መባሉን አጽንቶ ዝውውር አስመልክቶ

ባልተጠየቀ ዳኝነት የተሰጠ ዉሳኔ ነው በማለት የስር ፍርድ ቤት ዉሳኔ አሻሽሏል፡፡አመልካች አቤቱታ ያቀረበዉ ይህንን ዉሳኔ ለማስለወጥ ነዉ፡፡

የአመልካች ሰበር አቤቱታ ይዘት ባጭሩ፡በአመልካች እና በተጠሪ መካከል ባለው ሁኔታ ተጠሪ ከመጋቢት 02 ቀን 2014 ዓ.ም ጀምሮ ደሴ ወደሚገኘው የአመልካች ቅርንጫፍ ሪፖርት በማድረግ ሥራ እንዲጀምሩ የተገለፀላቸው ቀደም ብሎ የነበረ እና ተጠሪም ወደ ተዛወሩበት ቅርንጫፍ ሄደው ሥራቸውን ለመጀመር በቂ ጊዜ የነበራቸው በመሆኑ የዝውውር ደብዳቤ የተሰጣቸው መጋቢት 01 ቀን 2014 ዓ.ም ሲሆን ጥሪ የተደረገላቸው መጋቢት 27 ቀን 2014 ዓ.ም ከ25 ቀናት በኋላ እንዲሁም የስራ ውል የተቋረጠው ሚያዚያ 05 ቀን 2014 ዓ.ም በተፃፈ ደብዳቤ ሆኖ እያለ የስር ፍ/ቤት ሰበር መ/ቁ 125004 መሰረት በማድረግ የሰጠው ውሳኔ ከክርክሩ ጋር ተዛማጅነት የለውም፤ ተጠሪ በዝውውሩ ላይ ቅሬታ ካላቸው በተመደቡበት ቅርንጫፍ በመስራት ቅሬታቸውን ማቅረብ እያለባቸው ከስራ ገበታቸው መቅረታቸው አግባብነት የሌለው ሆኖ እያለ የስር ፍ/ቤት ስንብቱ ህጋዊ አይደለም በማለት የሰጠው ውሳኔ ተገቢነት የለውም፤ ይህንን አስመልክቶ ሰበር ችሎቱ በመ/ቁ 38189 እና በመ/ቁ 37778 አስገዳጅ ትርጉም ሰጥቷል፤ተጠሪ በአመልካች ተቋም በጥበቃ የስራ መስክ ይሰሩ ነበረ ከመሆኑ አንፃር ተጠሪ ወደ ስራ ገበታቸው ሊመለሱ ይገባል በማለት የሰጠው ውሳኔ ተገቢነት የሌለውና ሰበር ሰሚ ችሎት በመ/ቁ 37454 ከሰጠው አስገዳጅ የህግ ትርጉም ጋር የሚጋጭ ነው፤አመልካች በህግም ሆነ በውል ሰራተኛን አዛውሮ የማሰራት መብት ያለው መሆኑን ከግንዛቤ ሳይከት ሰራተኛው የተዘዋወሩት ወንጀል ከመጠቆማቸው ጋር የተያያዘ ነው፤ ስለሆነም ዝውውሩ ህገወጥ ነው በዚህ ምክንያት ደግሞ የስራ ስንብት መደረጉ ከህግ ውጪ ነው በማለት የሰጠው ውሳኔ ተገቢነት የሌለውና መሰረታዊ ስህተት ያለበት በመሆኑ ሊታረም ይገባል የሚል ነዉ፡፡

የአመልካች አቤቱታ በሰበር አጣሪ ችሎት ተመርምሮ የተጠሪ የስራ ስንብት ህገወጥ ነው ቢባል እንኳ ተጠሪ ጥበቃ በሆነበትና መሳሪያ ይዞ ስራውን በሚያከናውንበት እና ከአመልካች ጋር አለመግባባት ባለበት ሁኔታ ወደ ስራ ይመለስ የተባለበት አግባብ ለመመርመር ሲባል መዝገቡ ለሰበር ሰሚ ችሎት ያስቀርባል ተብሎ ተጠሪ መልስ እንዲሰጡ ታዟል፡፡ተጠሪ ባቀረቡት መልስ በስር ፍርድ ቤት ለክርክር መነሻ የሆነዉ ጉዳይ በአመልካች ባንክ ስራዬን እያከናወንኩ ባለሁበት በ16/03/2014ዓ/ም አቶ ዘላለም እሸቱ የተባለ የባንኩ ደንበኛ በተጭበረበረ መታወቂያ ገንዘብ ከባንኩ ለማዉጣት ወደ ባንኩ ገብቶ ገንዘብ ሲያወጣ የባንኩ የስራ ሃላፊ የሆኑት አቶ ፋሲል ደረጀ ጠርተዉኝ መታወቂያ እንዲጣራና አስፈላጊዉን እንዲፈጽም የስራ መመሪያ በሰጡኝ መሰረት ወዲያዉኑ ለቁራ አካባቢ ፖሊስ ጣቢያ በማሳወቅ ምርመራ እንዲጀመር ተደርጎ እዉነትም ሃሰተኛ መታወቂያ መሆኑን በማረጋገጥ እንዲታሰር ተደርጓል፡፡ይህ የሚያሳየዉ ስራዬን በአግባቡ ማከናወኔንና በባንኩ የተጣለብኝን ሃላፊነት በአግባቡ የተወጣሁ መሆኑን ነዉ፡፡ በመሆኑም የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት ጉዳዩን በአግባቡ ከመረመረ በኋላ ከመደበኛ ስራዩን ከማከናወን በላይ የህዝብንና የመንግስትን ጥቅም በማስጠበቄ ሽልማት ሲገባኝ ያለአግባብ ማዛወሩ እና የስራ ውሉን ማቋረጡ ህገ ወጥ ነዉ ተብሎ መወሰኑ እና ይግባኝ ሰሚው ችሎትም ማጽናቱ በአግባቡ ነዉ፤ የባንኩ የደህነነትና የጥበቃ ዋና ክፍል ኃላፊ ከባንኩ ደንበኛ ጋር በመጣላትህ ምክንያት ደንበኛዉ ከባንኩ ያለኝን ገንዘብ በሙሉ አወጣለሁ ስላለ ለምን ከሰስከዉ በሚል ምክንያት በ24/6/2014ዓ/ም ከበቅሎ ቤት ቅርንጫፍ ወደ ብራና የመኪና ጥበቃ አዛወሩኝ የአምስት ቀን እረፍት እንድወስድ ካደረጉ በኃላ የንብረት ርክብክብ አድረጌ ወደ ብራና መኪና ጥበቃ ለስራ ዝግጁ ሁኜ ስሄድ ከመጋቢት 1/2014ዓ/ም ጀምሮ ወደ ደሴ ቅርጫፍ ተዛዉሬ እንዲሰራ በደብዳቤ አሳወቁኝ፡፡ዝዉዉሩን በመቃወም በ02/07/2014 ዓ.ም ለባንኩ የሰዉ ሃብት ቅሬታ ያቀረብኩ ቢሆንም አዘዋዉረን ማሰራት መብታችን ነዉ በመባሌ በ12/07/2014ዓ/ም ለባንኩ ም/ፕሬዚዳንት ቅሬታዬን አቅርቤ ምላሹን እየተጠባበኩ እያለ በ27/07/2014ዓ/ም ደሴ ቅርንጫፍ በአምስት የስራ

ቀናት ሄጀ ሪፖርት እንዳደርግ፣ ይህን የማላደርግ ከሆነ እርምጃ እንደሚወስዱ አሳወቁኝ፣ በድጋሜ ያጋጠመኝን ማህበራዊ ጉዳይ በመጥቀስ ወደ ደሴ ተዛዉሬ መስራት የማልችልበትን ምክንያት የደህንነት ሰጋት ያለብኝ መሆኑን በመጥቀስ፣ ባለቤቴ በህክምና ስህተት ምክንያት በመሞቷ ምክንያት ጉዳዩን ተመላልሽ መከታተል ስለማልችልና ለዚህም ከአዲስ አበባ ጤና ቢሮና ከፖሊስ የትብብር ደብዳቤ አጽፌ ያቀረብኩ መሆኑን በመግለጽ ዝዉዉሩ እንዲነሳልኝ ለባንኩ ፕሬዚዳንት አመልክቼ ምላሽ እየተጠባበኩ ባለሁበት በ05/08/2014 ዓ.ም የተሰጠኝ የስራ ስንብት ደብዳቤ ህግን ያልተከተለ በመሆኑ የስር ፍ/ቤት ውሳኔ እንዲጸና፣ አመልካች ከአዲስ አበባ ውጭ ተዛውሬ መስራቴ መጋቢት 27 ቀን 2014 ዓ/ም መወሰኑን የማውቅበት ሁኔታ ሳያመቻች ሚያዝያ 5 ቀን 2014 ዓ/ም ከቦታው ርቀት አንጻር እንዲሁም በአካባቢው በነበረው የሰላም እጦት ምክንያት አስፈላጊውን ዝግጅት የማደርግበት በቂ ጊዜ ሳይሰጠኝ እና ፖሊስ ለመረጃ እንደሚፈልገኝ እያወቀ ከመጋቢት እስከ ሚያዝያ 5 ቀን 2014 ዓ/ም ድረስ 25 ቀን በቂ የመዘጋጃ ጊዜ ነበር በማለት ያቀረቡት አቤቱታ ለህግም ሆነ ለህሊና ተቃራኒ ነው ተብሎ ውድቅ ይደረግ፤ተጠሪ ከባንኩ የስራ ሀላፊዎችም ሆነ ሰራተኞች ጋር ምንም አይነት የኢንዱስትሪ ሰላምን የሚያደፈርስ ተግባር አልፈጸምኩም፤ተጠሪ በባንኩ ውስጥ ረጅም የልጅነት እና የስራ እድሜዬን የፈጀሁበት ባንኩም ከትንሽ ደመወዝ ጀምሮ አሁን ለደረስኩበት የኢኮኖሚ ደረጃ ደመወዝ በመጨመር እና ብድር በማመቻቸት ያደረሰኝ ባለውለታዬ ነው፤የስራ ድርሻዬም የጦር መሳሪያ ይዥ የምሰራው ስራ የለም፡፡መሳሪያ ይታጠቃሉ አይታጠቁም የሚል ክርክር በስር ፍ/ቤት ቀርቦ ውሳኔ አልተሰጠበትም፡፡ተጠሪ ስራዬ በተለያዩ ሁለት ቅርንጫፎች ደንበኞችን ማስተናገድ፣ ደንበኛ መፈለግ፣ መብራት ሲጠፋ ነዳጅ መቅዳት፣ የኤትየም ማሽን ገንዘብ ከቅርንጫፉ የራቀ ቦታ ላይ ካለ ማሽን ከሀላፊዎች ጋር በመሄድ ኤትየም ማሽን ላይ ገንዘብ ማስገባት እና ተላላኪዎች የሌሉ ሲሆን መላላክ እንጅ ባንኩን መሳሪያ ይዘው የሚጠብቁት ባንኩ ለሶስተኛ ወገን የጥበቃ ስራውን የሰጣቸው ኤጀንቶች ናቸው ተጠሪ በጥበቃ ስራው ላይ የምሳተፈው የኤጀንት ሰራተኞች በቦታው ካልተገኙ ለሀላፊያቸው በማሳወቅ ሰራተኛ እንዲተኩ ከማድረግ ውጭ አመልካች እንደሚለው የጦር መሳሪያ ይዥ ባንኩን የምጠብቅ ሰራተኛ ባለመሆኔ የአመልካች አቤቱታ ተቀባይነት የለውም በማለት ተከራክረዋል፡፡አመልካች የሰበር አቤቱታውን አጠናክሮ የመልስ መልስ አቅርቧል፡፡

ተጠሪ በበኩሉ በመ/ቁ 240987 ባቀረበዉ አቤቱታ የዝዉዉር ጉዳይ ዳኝነት አልተጠየቀበትም ተብሎ በፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት የተሰጠዉ ዉሳኔ የተጠሪን ክርክር ይዘት ያገናዘበ ባለመሆኑ እንዲታረም በማለት ያመለከተ ሲሆን አቤቱታዉ በሰበር አጣሪ ችሎት ተመርምሮ ተጠሪ ባቀረበዉ ክስ (ዳኝነት) ዝዉዉሩ ተገቢ እንዳልሆነ ጠይቆ እያለ የዝዉዉር ጉዳይ ያልተጠየቀ ዳኝነት ነዉ በሚል ይግባኝ ሰሚ ችሎት የስር ፍርድ ቤት ዉሳኔ የሻረበት አግባብ ለመመርመር ያስቀርባል ተብሎ አመልካቹ መልስ እንዲሰጥ ተደርጓል፡፡የአመልካቹ ነገረ ፈጅ በቀን 30/6/2015ዓ.ም ጽፎ ባቀረበዉ መልስ ተጠሪ ዝዉዉሩን አስመልክቶ በዝርዝር እና በግልጽ ለይቶ ዳኝነት አልጠጠየቀም፤ባልተጠየቀ ጉዳይ ዳኝነት ሊሰጥ አይችልም ሲል

የፍ/ብ/ስ/ስ/ህግ እና ሰበር ችሎት ዉሳኔ በመጥቀስ ተከራክሯል፡፡ተጠሪም አቤቱታዉን በማጠናከር የመልስ መልስ አቅርቧል፡፡

የጉዳዩ አመጣጥ እና የግራቀኙ ክርክር በአጭሩ ከላይ የተገለጸዉን የሚመስል ሲሆን እኛም አቤቱታ ከቀረበበት ዉሳኔ እና አግባብነት ካላቸዉ የሕግ ድንጋጌዎች ጋር በማገናዘብ መዝገቡን መርምረናል፡፡እንደመረመርነዉ አመልካች በዚህ መዝገብ አቤቱታ ያቀረበዉ ስንብቱ ህገወጥ ነዉ ተብሎ በስር ፍርድ ቤት የተሰጠዉን ዉሳኔ ለማስለወጥ ሲሆን ተጠሪ በበኩሉ በሰበር መ/ቁ/ 240987 ባቀረበዉ አቤቱታ ዝዉዉር በተመለከተ ዳኝነት አልተጠየቀበትም ተብሎ በይግባኝ ሰሚ ችሎት የተሰጠዉ ዉሳኔ ክፍል ለማሳረም ነዉ፡፡በሁለቱም ወገን የቀረበዉ የሰበር አቤቱታ ከአንድ ፍርድ የመነጨ በመሆኑ እና ተከራካሪ ወገኖችም ሁለቱ በመሆናቸዉ መዝገቦቹ ተጣምሮ እንዲወሰን ባንኩ የካቲት 28 ቀን 2015ዓ.ም ባቀረበዉ አቤቱታ መሰረት ለዉሳኔ አሰጣጥ አመቺ መሆኑ በችሎቱም ስለታመነበት በፍ/ብ/ስ/ስ/ህግ ቁጥር 11 መሰረት መዝገቦቹ እንዲጣመሩ ተደርጓል፡፡

በሁለቱም መዝገብ የቀረበዉን ክርክር እንደመረመርነዉ የዚህ ችሎት ዉሳኔ የሚሹ ጭብጦች፤

1ኛ/አመልካች የሥራ ዉል ያቋረጠበት አግባብ ህገወጥ ነዉ ተብሎ መወሰኑ አግባብነት፤

2ኛ/ የሥራ ዉሉ የተቋረጠዉ በህገወጥ መንገድ ነዉ ከተባለም ተጠሪ ወደ ስራ ሊመለስ አይገባም በማለት አመልካች ያቀረበዉ ክርክር ታልፎ ወደ ስራ እንዲመለስ መወሰኑ አግባብነት፤

3ኛ/ ዝዉዉርን አስመልክቶ ተጠሪ ዳኝነት አልጠየቀም ተብሎ በይግባኝ ሰሚ ችሎት የተሰጠዉ ዉሳኔ ላይ የተፈጸመ መሰረታዊ የህግ ስህተት መኖር አለመኖሩን የሚመለከቱ ናቸዉ፡፡

የመጀመሪያዉ ጭብጥ የስራ ዉል የተቋረጠበትን ሁኔታና አግባብነት የሚመለከት ነዉ፡፡

በአሰሪና ሰራተኛ መካከል በህግ አግባብ የተቋቋመ የስራ ዉል የሚቋረጠዉ በአሰሪዉ ወይም በሰራተኛው አነሳሽነት ወይም በህግ በተደነገገው መሰረት ወይም በህብረት ስምምነት ወይም በተዋዋይ ወገኖች ስምምነት ስለመሆኑ በአሰሪና ሰራተኛ አዋጅ ቁ/1156/11 አንቀጽ 23 ስር ተደነግጓል፡፡አሰሪዉ ወይም ሰራተኛዉ ከእነዚህ ምክንያቶች ወይም ሁኔታዎች በአንዱ ወይም በሌላ ምክንያት የስራ ዉል ለማቋረጥ ሲፈልግ ህጉ ያስቀመጣቸዉን ቅድመ ሁኔታዎች መሟላት ወይም ሂደቱን መከተል አስፈላጊ መሆኑን የህጉ ዝርዝር ይዘት ያስገነዝባል፡፡ይህም እንደነገሩ ሁኔታ ማስጠንቀቂያ በመስጠት ወይም ያለማስጠንቀቂያ የስራ ዉል ሊቋረጥ የሚችልባቸዉ ሁኔታዎች ናቸዉ፡፡(የአዋጁን አንቀጽ 27 እና 28 እና 31 እና 32 ድንጋጌዎችን ይመለከቷል)፡፡ከዚህ የህጉ አቀራረጽና እና ዝርዝር ይዘት መገንዘብ የሚቻለዉ የስራ ዉሉ የተቋረጠበት አግባብ እና ህጋዊ ዉጤቱ እንደዉሉ ወይም የስራዉ ዓይነትና የስራ ዉሉ የተቋረጠበት ምክንያት የሚለያይ መሆኑን ነዉ፡፡፡ከዚህ ዉጪ

የሚደረግ የሥራ ዉል ማቋረጥ ህገ ወጥ እንደሚሰኝ እና ዉጤቱም እንደነገሩ ሁኔታ ወደ ስራ መመለስ ወይም ካሳ እና ሌሎች ተያያዥ ክፍያዎችን የሚያስከትል ስለመሆኑ ከአዋጁ አንቀጽ 42 እና 43 ድንጋጌዎች ይዘት መገንዘብ ይቻላል፡፡

በተያዘዉ ጉዳይ አመልካች አጥብቆ የሚከራከረዉ ተጠሪ በዝዉዉር ወደ ተመደበበት ደሴ ቅርንጫፍ ተገኝቶ ስራ እንዲጀምር ከተነገረዉ በኋላ በቦታዉ ተገኝቶ ስራ ባለመጀመሩ በአስሪና ሰራተኛ ጉዳይ አዋጅ 1156/2011 አንቀጽ 27(1/ለ) መሰረት ዉሉ እንዲቋረጥ መደረጉ ህጋዊ ነዉ በማለት ነዉ፡፡ተጠሪ በምድብ ቦታ ተገኝቶ ስራ አለመጀመሩን አልካደም፡፡ተጠሪ በበኩሉ የተከራከረዉ ከአቅም በላይ የሆነ ማህበራዊ ችግር እንዳጋጠመዉ እና አመልካች ይህንኑ ከግምት አስገብቶ የዝዉዉሩን ዉሳኔ ዳግም እንዲመለከትና ማስተካከያ እንዲደረግ ችግሩንም ለማስረዳት የሚያስችል ማስረጃ መቅረቡን ገልጾ ችግሩ እየታወቀ በስራ ቦታ አልተገኘም ተብሎ እንዲሰናበት መደረጉ ተገቢ አይደለም በማለት ነዉ፡፡ፍሬ ነገሩን የመረመረዉ የስር ፍርድ ቤት የተጠሪ ባለቤት እና ልጃቸዉ በወሊድ ምክንያት ሆስፒታል ዉስጥ ህይወታቸዉ ስላለፈ በዚህ ጉዳይ ለፖሊስ አመልክተዉ ክስ ክትትል ላይ በመሆናቸዉ ከደሴ ተመላልሰዉ ለመከራከር እንደማይችሉ እንዲሁም እናት የሞተችባቸዉን ህጻነት የሚያሣድጉ እና ህጻናቱ ትምህርት ላይ መሆናቸዉን በማረጋገጥ አመልካቹ እነዚህን ሁኔታዎች ከግምት ሳያስገባ አምስት ተከታታይ ቀናት ስራ ላይ አልተገኘም በሚል ማሰናበቱ ህገወጥ ነዉ የሚል ድምዳሜ ላይ መድረሱን ተገንዝበናል፡፡በእኛም በኩል እንደተመለከትነዉ ሰራተኛን አዘዛዋዉሮ ማሰረት የአሰሪዉ አስተዳደራዊ መብት ስለመሆኑ እና ሰራተኛዉም ዝዉወሩ ላይ ቅሬታ ካለዉ ስራዉን እየሰራ ስርዓቱን ጠብቆ አቤቱታ ማቅረብ እንዳለበት ነገር ግን ዝዉወሩን ባለመቀበል ሰራተኛዉ ስራ ላይ ካልተገኘ አሰሪዉ በህጉ መሰረት ህጋዊ እርምጃ መዉሰድ እንደሚችል እሙን ነዉ፡፡በዚህ ረገድ ሰበር ችሎቱ በተለያዩ መዝገቦች የሰጠዉ ዉሳኔ ይህንኑ ያሳያል፡፡(ሰበር መ/ቁ/38189 እና 37778 ቅጽ 8 ላይ የታተመዉን ይመለከታል)፡፡በሌላ በኩል ሰራተኛዉ ወደ ተዛወረበት ቦታ ተገኝቶ ስራ መጀመር ሲገባዉ በተዛወረበት ቦታ ባለመገኘቱ አሰሪዉ እርምጃ ከመዉሰዱ በፊት የነገሩን ነባራዊ ሁኔታ ማየት ያለበት ስለመሆኑንም ሰበር ችሎት ዉሳኔ የሰጠበት ጉዳይ ነዉ፡፡(ሰበር መ/ቁ/125004 ቅጽ 20 ላይ የታተመዉን ይመለከታል)፡፡ከዚህ መገንዘብ የሚቻለዉ በአንድ በኩል ሰራተኛ አዘዋዉሮ ማሰራት የአሰሪዉ መብት መሆኑን በሌላ በኩል ደግሞ ዝዉዉሩ በሰራተኛዉ ላይ የሚያስከትለዉን ጫና ከግምት ማስገባት አስፈላጊ መሆኑን ነዉ፡፡ስለዚህም ዝዉዉሩን ተከትሎ የሚወሰድ አስተዳደራዊ እርምጃዎች ተገቢ መሆን አለመሆኑ የነገሩን ነባራዊ ሁኔታ በማመዛን ሊወሰን እንደሚገባ ያሣያል፡፡በዚህ ጉዳይ ተጠሪ ወደ ተዛወረበት ደሴ ቅርንጫፍ ተገኝቶ ስራ ሳይጀምር ከአምስት ተከታታይ የሥራ ቀናት በላይ መቆየቱ አከራካሪ ባይሆንም ተጠሪ በቂ ምክንያት እንዳለዉ ማስረዳቱን በማረጋገጥ እና አመልካቹም ይህንኑ ከግምት ሳያገባ ዉሉን ማቋረጡ ህገወጥ ነዉ በማለት የስር ፍርድ ቤት የደረሰበት ድምዳሜ መሰረታዊ የህግ ስህተት የተፈጸመበት ነዉ የሚያሠኝ ምክንያት አልተገኘም፡፡

በመቀጠል መታየት ያለበት ጭብጥ ስንብቱ ህገወጥ ነዉ መባሉን ተከትሎ ተጠሪ ወደ ስራ እንዲመለስ መወሰኑ ተገብ መሆን አለመሆኑ ላይ ነዉ፡፡

በአሰሪዉ የተወሰደዉ የስራ ዉል ማቋረጥ እርምጃ ህገ ወጥ ነዉ ከተባለ ዉጤቱ እንደነገሩ ሁኔታ ሰራተኛዉን ወደ ስራ መመለስ ወይም ካሳ እና ሌሎች ተያያዥ ክፍያዎች ተከፍሎት ሰራተኛዉ ከስራ እንዲሰናበት ማድረግ ስለመሆኑ ከአዋጁ አንቀጽ 43 ድንጋጌ ይዘት መገንዘብ ይቻላል፡፡በተለይም ከስራዉ ጠባይ የተነሳ ሰራተኛዉ ወደ ስራ መመለስ ከፍተኛ ችግር ያስከትላል ተብሎ ከታመነ ሰራተኛዉ ወደ ስራ መመለስ ቢፈልግ እንኳን ካሳ ተከፍሎት እንዲሰናበት ወሰን እንደሚቻል ተመልክቷል፡፡የዚህ ድንጋጌ ዋና ዓላማ የኢንዱስትሪ ሰላም ለማረጋገጥ እንደሆነ ይታወቃል፡፡በተያዘዉም ጉዳይ በተጠሪ እና በአመልካች መካከል አለመግባባት ስለመፈጠሩ በአጭር ጊዜ ዉስጥ ሁለት ቦታ ዝዉዉር መደረጉ ተጠሪም ዝዉወሩ የተደረገዉ የባንኩ ደንበኛ የፈጸመዉን የማጭበርበር ድርጊት በመጠቆሙ ምክንያት ስለመሆኑ ያቀረበዉ ክርክር በቂ ማሳያ መሆኑን ከግራቀኙ ክርክር መገንዘብ ተችሏል፡፡ከዚህም በተጨማሪ ተጠሪ በጥበቃ ስራ ዘርፍ ላይ የሚሰሩ መሆኑም ሲታይ ቦታዉ ከፍተኛ ጥንቃቄ እና መተማመን የሚጠይቅ ከመሆኑ አኳያ አለመግባባት መኖሩ እየታወቀ ወደ ስራ እንዲመለስ ማድረግ ተገቢ አለመሆኑን ያሣያል፡፡በዚህ ረገድ ይህ ሰበር ችሎት በተመሳሳይ ክርክር በተለይም የጥበቃ ስራ ጋር በተያያዘ በሰጠዉ ዉሳኔ እንዳመለካተዉ በሁለቱ ወገን መካከል የተፈጠረዉ አለመተማመን ከስራዉ ባህርይ አንጻር የሚያስከትለዉን ጉዳት ከግምት በማስገባት ካሳ ተከፍሎት እንዲሰናበት መደረጉን ያሣያል፡፡(ሰበር መ/ቁ/ 37454 ቅጽ 8 ላይ የታተመዉን ይመለከታል)፡፡ከዚህ አንጻር ተጠሪ የጥበቃ ዘርፍ ላይ የነበሩ በመሆኑ የሥራዉ ባህሪ የአመልካች ድርጅት ንብረት ፀጥታና ደህንነት ከመጠበቅ አንፃር ሲታይ በአሠሪውና በሠራተኛው መካከል ከፍተኛ የሆነ መተማመን የሚፈልግ ነዉ፡፡በዚህም ጉዳይ ከላይ በዝርዝር ከተገለጹት የግራቀኙ ክርክር መገንዘብ እንደሚቻለዉ በሁለቱ መካከል መተማመን በታጣበት ሁኔታ ግንኙነቱ ቢቀጥል የሚያስከትለዉን ጉዳት ለማስቀረት ሲባል ካሳ ተከፍሎት እንዲሰናበት መወሰን ሲገባዉ ለዉሉ መቋረጥ መነሻዉ የዲስፕሊን ጉዳይ አይደለም በሚል ወደ ስራ እንዲመለስ በስር ፍርድ ቤቶች የተሰጠዉ ዉሳኔ የስራዉን ባህርይ፣ተፈጠረዉን አለመተማመን፣ሕጉን ዓላማ እና የሰበር ችሎቱን ገዥ ዉሳኔ የሚቃረን መሰረታዊ የህግ ስህተት የተፈጸመበት ሆኖ አግኝተናል፡፡

ሶስተኛዉ ጭብጥ ዝዉዉር አስመልክቶ በስር ፍርድ ቤት ዳኝነት አልተጠየቀም በሚል ይግባኝ ሰሚ ችሎት የተወሰነበት አግባብ የሚመለከት ነዉ፡፡

ከክርክሩ እንደተገነዘበነዉ የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ዝዉዉሩ ተገቢነት የለዉም በሚል ተጠሪ ከተዛወሩበት ደሴ ቅርንጫፍ ወደ አ/አ/ ዋናዉ መ/ቤት ብራና ቅርንጫፍ እንዲመለሱ በማለት የሰጠዉን ዉሳኔ ይግባኝ ሰሚ ፍርድ ቤት የሻረዉ በዚህ ላይ ዳኝነት አልተጠየቀም በማለት ስለመሆኑ መዝገቡ ያሣያል፡፡ተጠሪ በዚህ ረገድ ያቀረቡት አቤቱታ ክርክሩ በስር ፍርድ ቤት ቀርቦ እያለ ይግባኝ ሰሚ ፍርድ ቤት ሳይመለከት ዳኝነት አልተጠየቀበትም ማለቱ ስህተት ነዉ ተብሎ

እንዲታረምላቸዉ ነዉ፡፡ይሁንና በዚህ ረገድ የቀረበዉን ክርክር መርምሮ መወሰን አስፈላጊ የሚሆነዉ ተጠሪ ወደ ስራ ይመለሱ ቢባል የሚመለሱበት ስራ ቦታ ከዝዉዉሩ በፊት ወደ ነበሩበት ቦታ ወይስ ወደ ተዛወሩበት ደሴ ቅንጫፍ የሚለዉን ዉጤት ለመለየት ነዉ፡፡ነገር ግን በዚህ ጉዳይ በሁለተኛዉ ጭብጥ እንደተገለጸዉ ተጠሪ ወደ ስራ ሊመለሱ አይገባም የሚል ድምዳሜ ላይ ስለተደረሰ የዝዉዉር ጉዳይ የሚመለከተዉን ጭብጥ መርምሮ መወሰን አስፈላጊ ሆኖ አላገኘንም፡፡

በመጨረሻም እልባት ማግኘት ያለበት ጭብጥ ተጠሪ ወደ ስራ ሊመለሱ አይገባም ተብሎ መወሰኑን ተከትሎ የሚከፈል ክፍያ ዓይነትና መጠን የመወሰን ጉዳይ ነዉ፡፡ከላይ በሁለተኛዉ ጭብጥ እንደተገለጸዉ ዉሉ የተቋረጠበት አግባብ ህገወጥ ነዉ ቢባልም ዉጤቱ ተጠሪን ወደ ስራ መመለስ ሳይሆን ካሳ ተከፍሏቸዉ እንዲሰናበቱ የሚል በዚህ ችሎት ተወስኗል፡፡ስለዚህም ለተጠሪ የሚገባ ክፍያ ዓይነትና መጠን በዝርዝር መወሰን ያስፈልጋል፡፡ በዚህ ረገድ ተጠሪ ወደ ስራ የማልመለስ ከሆነ ካሳ እና ሌሎችም ክፍያዎች እንዲወስንላቸዉ ለስር ፍርድ ቤት በዝርዝር ያቀረቡ ሲሆን አመልካቹም የበኩሉን ክርክር ማቅረቡን መዝገቡ ያሣያል፡፡ይሁንና ከግራቀኙ ክርክር አኳያ በዚህ ላይ ጭብጥ ተይዞ አስፈላጊ ከሆነም በማስረጃ ተጣርቶ በስር ፍርድ ቤት አልተወሰነም፡፡ጉዳዩ የፍሬነገር ጭምር ክርክር የተነሳበት በመሆኑ እና የይግባኝ እድል ከመጠበቅ አኳያ በስር ፍርድ ቤት ተጣርቶ እንዲወሰን ማድረግ ተገቢ ሆኖ አግኝተናል፡፡በዚሁ አግባብ ተከታዩን ዉሳኔ ሰጥተናል፡፡

ዉሳኔ

1ኛ/የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት የስር ፍርድ ቤት ዉሳኔ በማሻሻል በመ/ቁ/ 294096 ላይ በቀን 20/03/2015ዓ.ም የሰጠዉ ፍርድ ተሻሽሎ ተከታዩ ተወስኗል፡፡

2ኛ/የስራ ዉል የተቋረጠበት አግባብ ከህግ ዉጪ ነዉ በሚል የስር ፍርድ ቤቶች የሰጡት ዉሳኔ ክፍል ጸንተዋል፡፡

3ኛ/ ተጠሪ ወደ ስራ እንዲመለስ የስር ፍርድ ቤቶች የሰጡት ዉሳኔ ክፍል ተሽሯል፡፡

4ኛ/ለተጠሪ የሚገባዉን ካሳ እና ሌሎች ክፍያዎች በሚመለከት የግራቀኙን ክርክር ሰምቶ ተገቢዉን እንዲወስን በፍ/ብ/ስ/ስ/ህግ ቁጥር 343(1) መሰረት ለፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት መልሰናል፡፡ይጻፍ

5ኛ/በዚህ መዝገብ ላይ በቀን 07/04/2015ዓ.ም ተሰጥቶ የነበረዉ እግድ ትእዛዝ ተነስቷል፡፡ይጻፍ

6ኛ/በዚህ ፍርድ ቤት የተደረገዉ ክርክር ያስከተለዉን ወጪና ኪሳራ ግራቀኙ የየራሳቸዉን ይቻሉ ብለናል፡፡

በዚህ መዝገብ የተሰጠዉ ዉሳኔ ግልባጭ ከመ/ቁ/240987 ጋር እንዲያያዝ ብለናል፡፡ **መዝገቡ ተዘግቷል**

ይመለስ፡፡

ላይ ስለተወሰነ አስፈላጊ እንደሚታወቀዉ የፍ/ብ/ ክርክር የሚመራዉ በፍ/ብ/ስ/ስ/ህግ በተዘረጋዉ ስርዓት መሰረት ነዉ፡፡በፍ/ብ/ስ/ስ/ህግ ከተደነገገዉ መሰረታዊ የክርክር አመራር ስርዓት አንዱ ከሳሽ ወገን የሚጠይቀዉን ዳኝነት በዝርዝር እና በግልጽ ማቅረብ እንዳለበት የሚያስገነዝብ ነዉ፡፡ከዚህ ጋር ተያይዞ ፍርድ ቤቱም ባልተጠየቀ ጉዳይ ላይ ዳኝነት መስጠት አይችልም የሚለዉ መሰረታዊ መርህ ነዉ፡፡የፍ/ብ/ስ/ስ/ህግ ቁጥር ድንጋጌ ይዘት ይህንኑ ያስገነዝባል፡፡ክርክሩን በስነስርዓት ህግ መሰረት መምራትና መቆጣጠር የፍርድ ቤቱ ሃላፊነት እንደሆነም ይታወቃል፡፡በዚህም ጉዳይ ከክርክሩ እንደተገነዘበነዉ ተጠሪ ባቀረበዉ ክስ ስንብቱ ህገወጥ ነዉ የሚለዉን የክስ ምክንያት ለማሳየት በቀናት ልዩነት ሁለት ቦታ ዝዉዉር መደረጉ ተገቢ እንዳልሆነ ከመግለጽ ባለፈ ስንብቱ ህገወጥ ነዉ ተብሎ ወደ ስራ እንዲመለስ እንዲወሰን ከመጠየቅ ባሻገር ወደ ደሴ

የተደረገዉ ዝዉዉር እንዲሰረዝ በግልጽ ዳኝነት መጠየቁን አያሣይም፡፡በሌላም በኩል ወደ ተዘወረበት ቦታ ለመሄድ ያልቻለበትን ምክንያት መግለጽ ምክንያቱ ሳይታይ በቦታዉ ተገኝተህ ስራ እልጀመርክም መባሉ ተገቢ አለመሆኑን ለመስረዳት ነዉ ከሚባል በስተቀር ባለፈ ወደ ቀድሞ ቦታ እንዲመለስ እንዲወሰንለት በግልጽ ዳኝነት መጠየቁን አያመላክትም፡፡ይህ ከሆነ ደግሞ ዝዉዉሩ ህገወጥ ነዉ ወይስ አይደለም ዬለዉን ጭብጥ ይዞ ለወሰን የሚችልበት አግባብ ባለመኖሩ በዚህ ረገድ ይግባኝ ሰሚ ችሎት የስር ፍርድ ቤት ዉሳኔ ላይ የተፈጸመዉን የስነስርዓት ግድፈት ስህተት ማረሙ የክርክር አመራር ስነስርዓት ያገናዘበ ነዉ ከሚባል በስተቀር መሰረታዊ የህግ ስህተት የተፈጸመበት ነዉ የሚባልበት ምክንያት የለም፡፡

ባለፈ   ከፍተኛተመልሱ ተጠሪ በመጨረሻ ከተመደበበት ብራና ጥበቃ ወደ ደሴ የተደረገዉ ዝዉዉር ህገወጥ ነዉ በሚል ወደ ብራና ጥበቃ ተመልሶ እንዲሰራ በማለትየፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት በመ/ቁ 90499 በቀን 13/12/2014 ዓ.ም የሰጠውን ፍርድ የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ 294096 በቀን 20/03/2015 ዓ.ም አሻሽሎ በሰጠዉ